

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

Þriðjudagur, 30. mars, 2010

Ákvörðun nr. 7/2010

Samruni eignarhaldsfélagsins Vestia ehf. og Teymis hf.

I.

Málavextir og málsmeðferð

Með ákvörðun dags. 5. október 2009 heimilaði Samkeppniseftirlitið samruna eignarhaldsfélagsins Vestia ehf. (Vestia) og Teymis hf. (Teymi) sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 34/2009 *Samruni eignarhaldsfélagsins Vestia ehf. og Teymis hf.* Var ekki talin heimild samkvæmt samkeppnislögum til þess að grípa til íhlutunar í samrunann þar sem engin samkeppnisleg skörun væri á milli þessara fyrirtækja. Síminn hf. keppinautur Teymis kærði ákvörðunina til áfrýjunarnefndar samkeppnismála. Í úrskurði áfrýjunarnefndar sem birtur var 22. janúar sl. var ekki fallist á það með Símanum að samruninn leiddi til markaðsráðandi stöðu Teymis. Þá var staðfest sú niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að ekki væri lagagrundvöllur til þess að ógilda samrunann. Hins vegar komst áfrýjunarnefnd að þeirri niðurstöðu að Samkeppniseftirlitinu hefði borið að setja Vestia skilyrði fyrir samþykkt samrunans þar sem samkeppni væri hættu búinn, sbr. nánar hér á eftir.

Samkeppniseftirlitið rannsakaði samrunann á nýjan leik í kjölfar úrskurðar áfrýjunarnefndar. Við meðferð málsins bárust Samkeppniseftirlitinu sjónarmið frá ýmsum aðilum. Síminn hf. óskaði eftir því að koma að sjónarmið vegna meðferðar málsins með tölvupósti dags. 3. mars 2010. Samkeppniseftirlitið sendi Símanum bréf dags. 4. mars sl. þar sem reifuð voru helstu sjónarmið sem uppi eru í málinu og efni mögulegra skilyrða. Var Símanum gefinn kostur á að tjá sig um þessi sjónarmið. Bárust sjónarmið Símans með bréfi dags. 9. mars. Með bréfi dags. 25. mars 2010 reifuðu stjórnarmenn sem eru fulltrúar minni hluthafa í stjórn Teymis sjónarmið varðandi samrunann og möguleg skilyrði. Voru sjónarmið þeirra jafnframt reifuð á fundi með Samkeppniseftirlitinu þann sama dag.

Viðræður Samkeppniseftirlitsins við samrunaaðila hafa leitt til þess að bankinn hefur gengist undir sátt í málinu á grundvelli 17. gr. f samkeppnislaga og 22. gr. reglna um

málsmeðferð Samkeppniseftirlitsins nr. 880/2005. Sáttin felur í sér að samruna þessa máls er sett skilyrði en nánar er vikið að þeim í niðurstöðukafla ákvörðunar þessarar.

II.

Samruninn

Í samrunanum felst með sama hætti og um var fjallað í ákvörðun nr. 34/2009 að NBI hf. (hér eftir Landsbankinn) móðurfélag Vestia eignast meirihluta hlutafjár í Teymi sem lið í fullnustuaðgerðum sínum á hendur fyrirtækinu. Landsbankinn felur eignarhaldsfélagi í eigu Vestia að fara með eignarhlut sinn í Teymi.

Líkt og áður telur Samkeppniseftirlitið að með framangreindu hafi Landsbankinn náð yfirráðum yfir Teymi og um sé að ræða samruna í skilningi 17. gr. samkeppnislaga.

III.

Niðurstaða

Í 17. gr. c samkeppnislaga segir að telji Samkeppniseftirlitið að samruni hindri virka samkeppni með því að markaðsráðandi staða eins eða fleiri fyrirtækja verði til eða slík staða styrkist, eða verði að öðru leyti til þess að samkeppni raskist með umtalsverðum hætti getur stofnunin ógilt samruna eða sett honum skilyrði. Í 17. gr. f. samkeppnislaga er veitt heimild til þess að gera sátt við fyrirtæki ef um er að ræða samruna sem raskar samkeppni.

Það er ekki gert að skilyrði í 17. gr. c. fyrir því að Samkeppniseftirlitið ógildi eða setji samruna skilyrði að markaðsráðandi staða myndist eða styrkist. Í tilvikum þar sem samkeppni raskast með umtalsverðum hætti er stofnuninni einnig heimilt að grípa til íhlutunar í samruna.

1. Úrskurður áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 18/2009 og umræðuskjal Samkeppniseftirlitsins nr. 2/2009.

Samkeppniseftirlitið heimilaði samruna Landsbankans og Teymis án skilyrða í ákvörðun sinni nr. 34/2009 svo sem fram hefur komið. Keppinautur Teymis kærði niðurstöðuna til áfrýjunarnefndar samkeppnismála sbr. úrskurð áfrýjunarnefndar nr. 18/2008, *Síminn hf. gegn Samkeppniseftirlitinu*.

Í úrskurði áfrýjunarnefndar var eins og fyrr sagði staðfest sú niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að ekki væri lagagrundvöllur til þess að ógilda samrunann. Þá taldi áfrýjunarnefndin að „samkeppnisreglur megi ekki takmarka möguleika fyrirtækja á fjárhagslegri endurskipulagningu með samningum við kröfuhafa, þegar skuldir eru að slíga rekstur með þeim hætti að hann færi á annað borð í þrot.“ Var ekki fallist á það að samruninn leiddi til markaðsráðandi stöðu Teymis. Þá var ekki í málinu gerð athugasemd við fjárhagslega endurskipulagningu Teymis.

Áfrýjunarnefnd samkeppnismála taldi hins vegar að samkeppnisleg vandamál geti leitt af langvarandi eignarhaldi banka á atvinnufyrirtækjum. Komst áfrýjunarnefnd samkeppnismála að þeirri niðurstöðu í úrskurði nr. 18/2009 að Samkeppniseftirlitinu hefði borið að setja samrunanum skilyrði þar samruninn raskaði samkeppni með

umtalsverðum hætti í skilningi 17. gr. c samkeppnislaga. Í úrskurði áfrýjunarnefndar er gerð grein fyrir forsendum hans með svofelldum hætti:

„Aðila greinir ekki á um það að aðstæður í íslensku efnahagslífi séu óvenjulegar um þessar mundir og að ekki sé unnt að útiloka að samsteypusamruni geti kallað á aðgerðir og telur Samkeppniseftirlitið að þetta geti átt við í tilvikum þar sem hið yfirtekna fyrirtæki var markaðsráðandi fyrir. Áfrýjunarnefnd samkeppnismála tekur undir þetta en telur engu að síður að eftirlitið beri ekki að takmarka við þessi tilvik eins og málum er nú háttáð hér á landi.

Að mati áfrýjunarnefndarinnar skapast ýmis konar hætta á röskun á samkeppni ef ekki eru settar skorður við langvarandi eignarhaldi lánardrottna á borð við banka að fyrirtækjum á samkeppnismarkaði. Sú röskun getur strítt gegn markmiðum samkeppnislaga og þar með hagsmunum neytenda ef fyrirtæki getur athafnað sig á markaði án eðlilegs aðhalds frá lánardrottnum sínum og eiganda. Telja verður að fjárhagslegur styrkur eigandans skipti hér máli og „þol“ hans til að bíða með að fá fjármagn sitt til baka þar til að önnur fyrirtæki á sama markaði hafa eftir atvikum veikst eða helst úr lestinni. Þá er ljóst að ýmis vandamál skapast við hagsmunatengsl banka, sem liggja víða, og þær miklu upplýsingar sem bankarnir búa yfir um samkeppnisaðila og eftir atvikum viðskiptamenn á markaði. Þá verður ekki horft fram hjá því að bankarnir eru stórir viðskiptavinir á þjónustumörkuðum og í núverandi ástandi eru mörg félög þeim tengd. Getur því skapast hætta á óeðlilegum gerningum og misnotkun þeirrar aðstöðu. Þótt það sé til bóta að eignarhlutir í félögum séu í höndum sérstaks dótturfélags banka leysir það ekki allan vanda.

Bannákvæði IV. kafla samkeppnislaga taka að sönnu á brotum á ýmsum þeim atriðum sem talin eru varhugaverð í þessu sambandi. Á hinn bóginn er ljóst að slík brot geta leynst og verið erfitt að sanna. Þau geta auk þess haft áhrif sem ekki verður bætt úr eftir á.”

Jafnframt segir eftirfarandi í úrskurðinum:

„Áfrýjunarnefnd samkeppnismála telur að unnt sé að draga úr eða koma í veg fyrir óæskileg áhrif samruna á borð við þann sem hér um ræðir með því að setja honum skilyrði. Að mati áfrýjunarnefndarinnar er eðlilegt að athugun á því fari fram þegar sótt er um heimild fyrir samruna því slík skilyrði verða síður sett eftir á eða gripið inn án þess að brot á bannreglum hafi beinlínis verið sönnuð.

Að mati áfrýjunarnefndarinnar er nauðsynlegt að fyrirtækjum í eigu bankanna verði gert skylt að starfa eins sjálfstætt og unnt er á eðlilegum rekstrargrundvelli og að þeim verði ráðstafað innan eðlilegs tíma.”

Nefndin lagði fyrir Samkeppniseftirlitið að taka ákvörðun um samruna Vestia og Teymis á nýjan leik í samræmi við þau sjónarmið sem reifuð eru í V. kafla úrskurðar áfrýjunarnefndar.

Rétt er einnig að líta til þess að þann 8. desember 2009 birti Samkeppniseftirlitið umræðuskjal um banka og fjárhagslega endurskipulagningu fyrirtækja. Í því kemur fram það mat að það sé neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi eða minnki skuldir rekstrarhæfra fyrirtækja sem eiga í greiðsluferfiðleikum. Bankar verði hins vegar að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta að samkeppnissjónarmiðum.

Í umræðuskjalinu er fjallað um skuldavanda íslenskra fyrirtækja og samkeppnisleg álitæfni tengd honum. Er þetta viðfangsefni talið afar mikilvægt og geta haft veruleg áhrif á þróun og uppbyggingu íslensks atvinnulífs. Samkeppniseftirlitið setur fram í skjalinu sautján kjarnasjónarmið sem það telur að hafa eigi að leiðarljósi við endurskipulagningu atvinnufyrirtækja. Dreginn er lærdómur af reynslu annarra ríkja af áþekktum álitæfnum og jafnframt er gefið yfirlit yfir það hvernig framangreind þátttaka bankanna á samkeppnismörkuðum horfir við samkeppnislögunum.

Á meðal þeirra 17 kjarnasjónarmiða sem fram koma í skjalinu má nefna eftirfarandi:

- Einungis á að koma þeim fyrirtækjum til aðstoðar, sem eiga sér eðlilegar rekstrarlegar forsendur en forðast ber að endurreisa eða halda gangandi óhagkvæmum fyrirtækjum.
- Það er neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi skuldir eða á annan hátt dragi úr skuldabyrði rekstrarhæfra fyrirtækja. Beiting samkeppnislaga á ekki að vinna gegn þessu.
- Bankar verða að gera skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæta verður fyllsta aðhalds um arðsemi.
- Bankar sem öðlast yfirráð yfir fyrirtæki verða að fást við freistnivanda þeirra sem starfa í fyrirtækinu. Vandinn felst í því að starfsmenn og stjórnendur hafa ekki sama hvata og áður til að reka fyrirtæki skynsamlega.
- Tryggja verður að eignarhald banka raski ekki samkeppni.
- Draga þarf úr hættunni á því að of mikilli skuldabyrði fyrirtækja sé velt út í verð á vöru og þjónustu.
- Bankar eiga að selja endurskipulögð fyrirtæki svo fljótt sem auðið er í gagnsæju ferli, eftir því sem kostur er. Skráning í kauphöll er vænlegur kostur.

Umræðuskjalið var sent til umsagnar hjá hagsmunaaðilum og hafa Samkeppniseftirlitinu borist ýmsar umsagnir frá m.a. Neytendasamtökunum og ýmsum fyrirtækjum og samtökum þeirra, auk umsagna frá viðskiptabönkunum þremur.

2. Samrunaaðilar og markaðir málsins.

Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 34/2009 segir svo um starfsemi samrunaaðila:

„Teymi er eignarhaldsfélag á sviði fjarskipta og upplýsingatækni. Eignarhaldsfélagið á átta dótturfélög og eitt dótturdótturfélag skv. samrunaskrá. Dótturfélögin eru:

- *Og fjarskipti ehf.*
- *Skýrr ehf.*
- *Kögun ehf.*
- *Landsteinar Strengur ehf.*
- *Eskill ehf.*

- Hugur/Ax ehf.
- EJS ehf.
- IP-fjarskipti ehf. (Tal)

Þá er dótturdótturfélagið P/F Kall í Færeyjum í eigu Og fjarskipta.

Og fjarskipti og Tal starfa á fjarskiptamarkaðnum. Eins og fram kemur í fyrri úrlausnum samkeppnisyfirvalda á því sviði er þeim markaði skipt upp í ýmsa undirmarkaði, t.d. markað fyrir talsímaþjónustu, farsímaþjónustu og Internetþjónustu, sbr. t.d. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins til bráðabirgða nr. 2/2009 Meint brot Símans hf. með tilboði í 3G netlykil og áskrift. Landfræðilegi markaðurinn telst að öllu jöfnu Ísland.

Skýrr og önnur tilgreind félög starfa á heildarmarkaði fyrir upplýsingatækni. Markaðir fyrir þá starfsemi hafa nánar verið skilgreindir í m.a. ákvörðunum Samkeppniseftirlitsins nr. 36 og 37/2006.

Landsbankinn eigandi Vestia er viðskiptabanki sem starfar eftir lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Bankinn er að fullu í eigu íslenska ríkisins. Samkeppniseftirlitið hefur fjallað um viðskiptabankamarkað í ýmsum ákvörðunum. Í ákvörðun 50/2008 Samruni SPRON og Kaupþings er að finna ítarlega skoðun á viðskiptabankamarkaði. Í þeirri ákvörðun komst Samkeppniseftirlitið að þeirri niðurstöðu að þrjár viðskiptabankar hefðu sameiginlega markaðsráðandi stöðu á markaðnum fyrir viðskiptabankþjónustu til einstaklinga og smærri fyrirtækja. Telja verður að staða núverandi viðskiptabanka á mörkuðum fyrir hefðbundna bankastarfsemi hér á landi sé í aðalatriðum svipuð stöðu forvera þeirra, sbr. einnig ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 16/2009.

[...]

Samhengisins vegna er rétt að taka fram að ákveðnar reglur og skilyrði gilda um eignarhlut Teymis í Tal, sbr. ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 36/2008 og 27/2009. Miða þessar ákvarðanir að því að vernda samkeppnislegt sjálfstæði Tals og hefur Teymi skuldbundið sig til þess að selja eignarhlut sinn í Tal."

Stutt er síðan framangreind ákvörðun var tekin og því hafa ekki orðið mikilsverðar breytingar í rekstri þessara félaga samkvæmt þeim upplýsingum sem Samkeppniseftirlitið hefur undir höndum. Helsta breytingin skv. upplýsingum Samkeppniseftirlitsins felst í því að tiltekin félög hafa verið sameinuð að félagarétti svo sem fram kemur í upplýsingum um Teymi á heimasíðu Vestia. Samkvæmt því sem þar segir eru innan Teymis-samstæðunnar:

„...dótturfélögin Vodafone á Íslandi og í Færeyjum, Tal, Hugur/Ax, EJS, og Skýrr (Skýrr varð til við sameiningu Kögunar, Landsteina Strengs, Eskils og Skýrr).“¹

Landsbankinn fer með 62,2% hlutfjár í gegnum eignarhaldsfélagið Vestia skv. heimasíðu Vestia. Næst stærsti hluthafi félagsins er Straumur-Burðarás með 15,3% hlut en aðrir aðilar eiga minna en 5% hlutfjár hver. Fram kemur á heimasíðunni að fyrirhugað sé að selja félagið í opnu sölufjerli á seinni hluta árs 2010.²

Fjallað var nánar um söluskyldu Teymis á Tali í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 43/2009, *Kvörtun vegna sölumeðferðar á IP-fjarskiptum ehf.* Kvartaði Medine-Lux S.à.r.l yfir sölumeðferðinni. Taldi kvartandinn að skylt hefði verið frá því að ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 27/2009 hefði verið kveðin upp að meta öll tilboð sem bærust í Tal efnislega en í ákvörðun nr. 43/2009 kemur fram að Teymi hefði verið heimilt að fresta sölutilraunum vegna Tals þar til fullnægjandi upplýsingar lægu fyrir um félagið.

3. Íhlutun

Af framangreindu leiðir að samruni Vestia og Teymis raskar samkeppni. Vísast hér til þeirra sjónarmiða sem fram koma í úrskurði áfrýjunarnefndar nr. 18/2009. Fyrir liggur að fyrirtæki Teymis er starfandi á ýmsum mikilvægum mörkuðum ásamt því sem staða Landsbankans, móðurfélag eignarhaldsfélagsins Vestia, er sterk á viðskiptabankamarkaði en Landsbankinn er einn þriggja viðskiptabanka á Íslandi sem reka net útibúa um allt land.

Samkeppniseftirlitið kynnti Landsbankanum það viðhorf sitt að yfirtaka bankans á Teymi raskaði samkeppni að öðru óbreyttu. Í kjölfarið hafa átt sér stað viðræður sem leitt hafa til þess að Landsbankinn (með tilvísun til Landsbankann er hér einnig átt við dótturfélags hans Vestia) eru reiðubúinn að fallast á ítarleg skilyrði til að koma í veg fyrir þær samkeppnishömlur sem geta stafað af samrunanum.

Við setningu skilyrða almennt er mikilvægt að hafa í huga að fyrirtæki sem tekin eru yfir af bönkum eiga ekki að hætta að keppa eða fara sér hæggar í samkeppni. Slíkt myndi valda almenningi og öðrum viðskiptavinum tjóni á þeim mörkuðum sem viðkomandi fyrirtæki starfa. Hins vegar verður að tryggja að eignarhald banka leiði ekki til röskunar á samkeppni sökum þeirra sérstöku kringumstæðna sem nú ríkja í atvinnulífi hér á landi. Segja má að þessi samkeppnislegu vandamál felist í grundvallaratriðum í eftirfarandi atriðum í þessu máli:

- Hættu á að eignarhald banka á atvinnufyrirtæki verði viðvarandi.
- Eignatengslum sem myndast á milli m.a. fyrirtækja sem starfa á sama lóðrétta markaðnum
- Hættu á að viðkvæmar rekstrarupplýsingar um keppinauta Teymi sem eru í viðskiptum við Landsbankann berist til Teymis.

¹ Samkvæmt frétt sem birtist á heimasíðu Skýrr hafa félögin verið sameinuð í eitt félag. Þar sem rekstur félaganna fjögurra var undir yfirráðum Teymis var ekki um samruna í skilningi samkeppnislaga að ræða. Slóðin er: <http://skyr.is/Um-Skyrr/frettir/Frett/2009/11/18/Sameining/> [sótt 1. mars 2010]

² Hér er vitnað til einblöðungs sem finna má á heimasíðu Vestia. Slóðin er: <http://vestia.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=fa106164-68ea-46a9-a7e8-9fc3937495cf> [sótt 1. mars 2010]

- Hættu á að hlutast sé til um að fyrirtæki undir yfirráðum Teymis beini viðskiptum sínum til annarra fyrirtækja undir yfirráðum Landsbankans og útiloki keppinauta þar með frá mikilvægum viðskiptum.
- Hættu á að Landsbankinn fjármagni viðvarandi taprekstur yfirtekens fyrirtækis og að stjórnendur þess hafi ekki sömu hvata og áður til þess að reka fyrirtækið skynsamlega.
- Hættu á að Landsbankinn mismuni viðskiptavinum sínum þannig að félög undir yfirráðum bankans njóti betri viðskiptakjara án þess að málefnaleg sjónarmið búi þar að baki.
- Hættu á að viðkvæmar upplýsingar um fyrirtæki í almennum bankaviðskiptum við bankann berist til keppinauta viðkomandi fyrirtækja.

Til þess að vinna gegn þessum samkeppnishömlum er í fyrsta lagi lögð sú skylda á Landsbankann að selja Teymi innan tilskilins tíma. Er eðlilegt að eignarhaldi banka á atvinnufyrirtækjum séu settar þröngar skorður hvað tímalengd varðar til þess að takmarka þá hættu á samkeppnisröskun sem almennt felst í yfirtöku banka á atvinnufyrirtækjum við þær aðstæður sem nú ríkja í íslensku atvinnulífi. Andspænis þessum augljósu hagsmunum verður einnig að meta hagsmuni bankans af því að hafa eðlilegt svigrúm til þess að auka verðmæti þeirra eigna sem um ræðir.

Samkeppniseftirlitið telur nauðsynlegt að trúnaður ríki um frest til sölu. Það getur augljóslega raskað sölufæri og haft óeðlileg áhrif á ákvörðunartöku hugsanlegra kaupenda ef sölufrestur er gerður opinber. Fresturinn getur þannig orðið til þess að draga úr sölumöguleikum á sölutímabilinu og lækkað söluverð viðkomandi eignar. Af því gæti leitt að bankinn geti ekki fengið sannvirði fyrir eignina sem aftur hefur neikvæð áhrif á efnahagslegan styrkleika hans, sem er forsenda þess að hann geti sinnt því mikilvæga hlutverk að útvega atvinnulífinu lánsfé og aðra þjónustu. Getur það dregið úr þrótti efnahagslífsins og takmarkað samkeppni.

Til þess að koma í veg fyrir mögulega samhæfingu í viðskiptastefnu atvinnufyrirtækja undir yfirráðum Landsbankans og tryggja að þau starfi áfram sem sjálfstæðir keppinautar á markaði telur Samkeppniseftirlitið eðlilegt að tryggja að Teymi sé rekið af sérstöku og sjálfstæðu eignarhaldsfyrirtæki í eigu bankans sem skipi stjórnarmenn Teymis. Stjórn Teymis á þannig að verða óháð bankanum. Til þess að tryggja enn frekar þau markmið sem eru rakin hér að framan auk annarra sem fjallað er um hér á eftir er mælt fyrir um að eignarhaldsfélagið, þ.e. Vestia, sé staðsett utan bankans. Ennfremur að gerður sé sérstakur samningur við bankann um stefnu félagsins og afnot þess af stoðþjónustu bankans svo sem aðgang að upplýsingatæknikerfum og lögfræðiráðgjöf eftir því sem ástæða þykir til. Þá er mælt fyrir um að meirihluti stjórnarmanna eignarhaldsfélagsins skuli vera óháður bankanum og að enginn stjórnarmanna eignarhaldsfélagsins megi vera starfsmaður útlánasviða bankans. Skýrt kemur fram í skilyrðunum að bæði starfsmönnum bankans og eignarhaldsfélagsins sé óheimilt að grípa til ráðstafana sem raskað geta samkeppnislegu sjálfstæði Teymis. Samkeppniseftirlitið telur eðlilegt að Landsbankinn hafi nokkurt svigrúm við að koma starfsemi eignarhaldsfélagsins í það horft sem skilyrði ákvörðunar þessara mæla fyrir um.

Skilyrðin gera einnig ráð fyrir því að Teymi sé sett skýr og eðlilega arðsemiskrafa og að skilið verði á milli rekstrar Teymis annars vegar og bankans og eignarhaldsfélags í hans

eigu hins vegar. Er þetta gert til þess að vinna gegn þeirri hættu sem felst í því að bankar sjái sér hag í því að auka virði yfirtekinna fyrirtækja með því að fjármagna undirboð eða aukna markaðssókn og auka þar með markaðshlutdeild viðkomandi fyrirtækja. Skýr eigendastefna, kröfur til stjórnenda Teymis og ákvæði um opinbera upplýsingagjöf um rekstur Teymis eru þessu einnig til stuðnings. Þessum skilyrðum er einnig ætlað að takmarka þann freistnivanda (e. moral hazard) starfsmanna hins yfirteknna atvinnufyrirtækis sem getur stafað af eignarhaldi bankans í fyrirtækinu. Vandinn felst í því að hvati starfsmanna og stjórnenda til að reka fyrirtæki skynsamlega getur minnkað ef viðkomandi telja að fjársterkur aðili eins og banki muni koma til bjargar ef áhættusamar áætlanir ganga ekki eftir.

Tengsl banka og atvinnufyrirtækja geta einnig haft áhrif til þess að atvinnufyrirtækin sem tekin eru yfir eða önnur félög sem vega þungt í útlánasafni bankanna beini viðskiptum sínum hvert til annars. Hagsmunir banka af endurheimt skulda kunna að vera best tryggðir með þessu móti til skamms tíma en að sama skapi væri samkeppni veruleg hættu búin ef bankar kæmu á þennan hátt í veg fyrir að atvinnufyrirtæki tækju ákvarðanir sem eru viðskiptalega skynsamlegastar á hverjum tíma. Ef viðkomandi fyrirtæki eru öflug á sínu sviði getur þetta leitt til þess að keppinautar útilokist frá mikilvægum viðskiptum. Til langs tíma er hag yfirteknna fyrirtækjanna jafnframt best borgið með því að þau starfi með sem eðlilegustum hætti og leitist í sífellu við að gera eins hagstæða samninga og þeim er unnt. Af þeim sökum telur Samkeppniseftirlitið nauðsynlegt að skilyrðin komi eins og hægt er í veg fyrir þá hagsmunaárekstra sem upp kunna að koma með því að takmarka aðkomu starfsmanna Landsbankans að atvinnufyrirtækjum í hans eigu sem og mæla skýrlega fyrir um tengsl bankans við eignarhaldsfélagið sem fer með hlut bankans.

Íslenskur bankamarkaður er verulega samþjappaður þar sem þrjár viðskiptabankar hafa yfirgnæfandi markaðshlutdeild. Stærð bankanna veldur því að þeir búa yfir umtalsverðu magni trúnaðarupplýsinga. Í vissum tilvikum búa einstakir bankar yfir trúnaðarupplýsingum um keppinauta þeirra atvinnufyrirtækja sem þeir taka yfir. Er skilyrðunum ætlað að tryggja að slíkar upplýsingar berist ekki til hinna yfirteknna fyrirtækja. Jafnframt er lagt bann við því að viðkvæmar upplýsingar berist frá yfirteknum fyrirtækjum til keppinauta eða viðskiptavina þeirra sem kunna einnig að vera í eigu eða í viðskiptum við sama banka.

Í skilyrðunum er að finna ítarleg ákvæði sem leggja þá skyldu á Landsbankann að taka upp viðvarandi og öflugt innra eftirlit með því að skilyrðin nái markmiði sínu. Ber bankanum að tryggja að óháður aðili innan bankans geti með trúverðugum hætti fylgst með framkvæmd skilyrðanna og gefið Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt. Eftirlit þetta er vitaskuld til viðbótar við hið almenna eftirlit sem Samkeppniseftirlitið hefur með því að fyrirtæki fari að ákvörðunum skv. samkeppnislögum.

Svo sem fram kemur í áður tilvitnuðu umræðuskjali Samkeppniseftirlitsins er það almennt séð gagnlegt fyrir íslenskt hagkerfi að bankar lækki eða felli niður skuldir fyrirtækja sem eiga sér rekstrarlegar forsendur. Óhófleg skuldsetning slíkra fyrirtækja dregur úr þrótti atvinnulífsins og samkeppni auk þess að hægja á efnahagsbata. Í úrskurði áfrýjunarnefndar í máli nr. 18/2009 er á það bent að;

„... samkeppnisreglur megi ekki takmarka möguleika fyrirtækja á fjárhagslegri endurskipulagningu með samningum við kröfuhafa, þegar skuldir eru að sliga rekstur með þeim hætti að hann færi á annað borð í þrot. Samkeppnislög hafa það að markmiði að auka og viðhalda samkeppni í bráð og lengd til hagsbóta fyrir neytendur. Áfrýjunarnefndin telur því að samningar við lánadrottna um fjárhagslega endurskipulagningu og afskriftir skulda stríði í eðli sínu ekki gegn þeim markmiðum.“

Samkeppniseftirlitið telur því að það falli almennt ekki innan þeirra lagaheimilda sem stofnunin hefur að leggja bindandi mat á eftirgjöf skulda eða eiginfjárskipan endurreistra atvinnufyrirtækja. Svo sem fram kemur í áður tilvitnuðu umræðuskjali Samkeppniseftirlitsins telur stofnunin almennt heppilegast að gætt sé varúðar við eftirgjöf skulda þar sem of mikil eftirgjöf kann að veita ósanngjarnt samkeppnisforskot. Hins vegar má eftirgjöfin ekki ganga of skammt þannig að dregið sé úr möguleikum viðkomandi fyrirtækis til þess að keppa, sbr. umfjöllun hér að framan. Vísast nánar um þetta til umræðuskjalsins. Hér skiptir einnig máli að eins og áður sagði fela skilyrðin í sér þá kröfu að eðlileg arðsemi sé af rekstri hins yfirtekna fyrirtækis. Er því unnt að bregðast við ef banki leggur yfirteknu fyrirtæki til fé, umfram það sem nauðsynlegt er til að það geti starfað með eðlilegum hætti á samkeppnismarkaði.

IV.

Ákvörðunarorð:

„Yfirtaka Eignarhaldsfélagsins Vestía ehf. á öllu hlutafé í Teymi hf. felur í sér samruna í skilningi 17. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005. Með heimild í 17. gr. samkeppnislaga eru samrunanum sett skilyrði. Með setningu eftirfarandi skilyrða er ekki þörf á ógildingum samrunans:

1.

Söluskylda og sölumáti

1.1

Frestur til sölu

Vestia skal selja eignarhlut sinn í Teymi eins fljótt og verða má og eigi síðar en [...]³ frá dagsetningu ákvörðunar þessarar.

Samkeppniseftirlitið getur framlengt sölufrest skv. 1. mgr. samkvæmt umsókn Vestia. Í umsókn um framlengingu sölufrests skal rökstutt hvaða atvik hindra sölu. Ef umsóknin byggist á því mati eignarhaldsfélagsins að erfiðar markaðsaðstæður eða sérstakar aðstæður í rekstri eða rekstrarumhverfi Teymis hamli sölu innan frests skv. 1. mgr. skal með henni fylgja álit frá óháðum kunnáttumanni þar sem framangreint mat eignarhaldsfélagsins er staðfest.

Eftirlitsaðili bankans sbr. 4. gr. skal fylgjast með söluferlinu og skal söluáætlun liggja fyrir þegar við gildistöku skilyrða þessara.

---

³ Fellt út vegna trúnaðar

1.2

Söllumáti

Eignarhlutur Vestia í Teymi skal seldur í fyrirfram skilgreindu og gagnsæju ferli, t.d. með skráningu í kauphöll að undangengnu útboði í samræmi við ákvæði laga um verðbréfavíðskipti nr. 108/2007.

2.

Aðgerðir gegn skaðlegum hagsmunatengslum

2.1

Almennt

Markmið ákvörðunar þessarar er að tryggja að viðskiptatengsl Landsbankans við fyrirtæki sem starfa á sömu eða skyldum mörkuðum og Teymi skaði ekki samkeppni á meðan Teymi er undir beinum yfirráðum Landsbanka. Skal bankinn í því skyni tryggja sjálfstæði Teymis á samkeppnismarkaði, sbr. nánari ákvæði þessarar greinar.

2.2

Sérstakt eignarhaldsfélag skal fara með eignarhlutinn

Eignarhaldsfélagið Vestia fer með eignarhlut NBI/Vestia í Teymi. Eignarhaldsfélagið skal lúta eftirfarandi reglum að lágmarki:

- a) Meirihluti stjórnar eignarhaldsfélagsins skal skipaður óháðum stjórnarmönnum. Aðrir stjórnarmenn mega hvorki koma úr hópi starfsmanna af fyrirtækjasviði bankans né þeirra sem taka ákvarðanir um viðskipti við atvinnufyrirtæki á vegum bankans.

Stjórnarmaður telst óháður ef hann er ekki starfsmaður eða stjórnarmaður hjá bankanum eða fyrirtækjum sem bankinn á meira en 15% eignarhlut í, er ekki maki stjórnarmanns eða stjórnanda hjá ofangreindum aðilum, skyldur þeim í beinan legg eða fyrsta legg til hliðar. Einnig telst stjórnarmaður óháður ef hann er ekki verulega háður framangreindum aðilum í störfum sínum. Þeir sem t.d. sinna reglubundið hagsmunagæslu og/eða ráðgjafarstöfum fyrir framangreinda aðila uppfylla ekki þetta skilyrði.

- b) Starfsmenn eignarhaldsfélagsins skulu ekki jafnframt vera starfsmenn Landsbankans.
- c) Stjórnarmönnum í eignarhaldsfélaginu og starfsmönnum þess er óheimilt að grípa til neinna ráðstafana sem dregið geta úr viðskiptalegu sjálfstæði Teymis eða takmarkað samkeppni á þeim mörkuðum sem Teymi starfar á.
- d) Stjórn og starfsmönnum Landsbankans er óheimilt að beina fyrirmælum, tilmælum eða ábendingum til stjórnarmanna eða starfsmanna eignarhaldsfélagsins sem miða að eða geta haft þau skaðlegu áhrif sem tilgreind eru í c-lið.
- e) Tryggja skal starfsmenn eignarhaldsfélagsins hafi ekki aðgang að upplýsingum um viðskiptavini bankans, annarra en þeirra sem falla undir eignarhaldsfélagið og teljast vera eðlilegar upplýsingar fyrir

aðila sem reka fyrirtæki í eigu eignarhaldsfélagsins, sbr. einnig gr. 2.7.

- f) Eignarhaldsfélagið skal beita sér fyrir sjálfstæðri eigendastefnu fyrir Teymi. Meðal annars skulu fyrirtækinu sett sjálfstæð rekstrarmarkmið. Hafa skal eðlileg arðsemissjónarmið að leiðarljósi í rekstri Teymis. Eignarhaldsfélagið skal gera skýrar kröfur til stjórnenda Teymis um að þeir fylgi eigendastefnu þess og kröfu um eðlilega arðsemi.
- g) Æðstu stjórnendur bankans skulu aðeins taka þátt í almennri stefnumótun eignarhaldsfélagsins og taka þátt í mikilvægum ákvörðunum um rekstur eignarhaldsfélagsins. Að öðru leyti skal starfsemi eignarhaldsfélagsins vera sjálfstæð.
- h) Starfsemi eignarhaldsfélagsins skal hýst utan bankans. Skilgreina skal þjónustu stoðdeilda bankans við eignarhaldsfélagið og skal tryggja að sú þjónusta falli að öðrum ákvæðum þessarar greinar.
- i) Landsbankinn skal gera samning við eignarhaldsfélagið um fjármögnun og markmið rekstrar þess þar sem meðal annars skal koma fram hvaða arðsemiskröfu bankinn gerir til eignarhaldsfélagsins.
- j) Stjórnarmenn og starfsmenn eignarhaldsfélagsins skulu undirrita yfirlýsingu. Í henni skal hlutaðeigandi lýsa því yfir að hann hafi kynnt sér þau fyrirmæli sem felast í ákvörðun þessari og hann heiti því að virða þau að öllu leyti. Æðstu stjórnendur Landsbankans skulu einnig undirrita samskonar yfirlýsingu.

2.3

Tryggja skal sjálfstæði Teymis gagnvart banka

Teymi Skal rekið sem sjálfstæð félag undir eignarhaldsfélaginu. Eignarhaldsfélagið tilnefnir fulltrúa í stjórn Teymis í samræmi við eignarhlut sinn og er starfsmönnum eignarhaldsfélagsins heimilt að sitja í stjórninni. Í stjórninni skal þó sitja a.m.k. einn stjórnarmaður sem óháður er eignarhaldsfélaginu í skilningi b-liðar 2. mgr. greinar 2.2.

Að öðru leyti en rakið er í 1. mgr. er stjórnarmönnum og starfsmönnum Landsbankans eða öðrum aðilum sem teljast háðir bankanum í skilningi b-liðar 2. mgr. greinar 2.2. óheimilt að sitja í stjórn Teymi.

Rekstur Teymis skal vera að fullu aðskilinn frá öðrum rekstri bankans og eignarhaldsfélagsins.

2.4

Tryggja skal sjálfstæði milli Teymis og tengdra fyrirtækja

Tryggja skal fullt sjálfstæði milli annars vegar Teymis og hins vegar keppinauta og mikilvægra viðskiptavina Teymis sem eru eða munu verða, að fullu eða hluta, í eigu Landsbankans (nefnd hér eftir tengd fyrirtæki).

Landsbankinn skal tryggja að starfsmenn bankans miðli ekki viðkvæmum upplýsingum um starfsemi framangreindra fyrirtækja milli þeirra.

2.5

Óheimilt er að hlutast til um viðskipti milli Teymis og tengdra fyrirtækja Ef um er að ræða viðskipti á milli Teymis og tengdra fyrirtækja skulu þau vera á viðskiptalegum forsendum eins og um viðskipti milli óskyldra aðila væri að ræða. Þá skal viðskiptastefna Teymis vera algerlega óháð tengdum fyrirtækjum í eigu bankans. Hvorki bankinn né eignarhaldsfélagið skulu hlutast til um viðskipti á milli Teymis og tengdra félaga. Er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að Teymi beini viðskiptum til tengdra fyrirtækja. Jafnframt er bankanum óheimilt að beita sér fyrir að tengd fyrirtæki eigi viðskipti við Teymi.

2.6

Bankanum er óheimilt að hlutast til um viðskipti milli Teymis og annarra viðskiptavina bankans

Bankanum er óheimilt að hlutast til um viðskipti milli Teymis og annarra viðskiptavina bankans. Þannig er bankanum t.d. óheimilt að beita sér fyrir því að viðskiptavinir hans beini viðskiptum sínum til fyrirtækisins eða að það beini viðskiptum sínum til annarra viðskiptavina bankans.

2.7

Bankinn skal gæta jafnræðis og trúnaðar milli Teymis og viðskiptavina bankans Landsbankinn skal gæta jafnræðis á milli Teymis og annarra viðskiptavina bankans. Þannig skal bankinn tryggja að sömu aðilar innan bankans séu ekki viðskiptastjórar (starfsmenn útlánasviða sem bera ábyrgð á útlánum til einstakra viðskiptavina) annars vegar Teymis og hins vegar viðskiptavina fyrirtækisins og birgja sem bankanum er kunnugt um eða keppinauta sem jafnframt kunna að vera í viðskiptum við bankann.

Landsbankinn skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir eða kann að búa yfir um keppinauta eða viðskiptavini Teymis og dótturfélaga berist ekki til þeirra fyrirtækja.

Landsbankinn skal tryggja með nauðsynlegum aðgerðum að viðkvæmar upplýsingar sem bankinn býr yfir eða kann að búa yfir um Teymi og dótturfélög berist ekki til keppinauta eða viðskiptavina þeirra fyrirtækja.

3.

Upplýsingagjöf

3.1

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi eignarhaldsfélagsins og framkvæmd á ákvörðun

Eignarhaldsfélagið skal birta á heimasíðu sinni upplýsingar um eftirfarandi að lágmarki:

- a) Skipan stjórnar eignarhaldsfélagsins.
- b) Skipurit.

- c) **Lista fyrir eignarhluti eignarhaldsfélagsins og stærð eignarhluta í einstökum fyrirtækjum, ásamt upplýsingum um fulltrúa eignarhaldsfélagsins í stjórn viðkomandi fyrirtækja.**
- d) **Aðkeypta þjónustu eignarhaldsfélagsins frá Landsbankanum.**
- e) **Efni samnings eignarhaldsfélagsins við Landsbankann um fjármögnun félagsins.**
- f) **Almennar upplýsingar um hvernig eignarhaldsfélagið hyggst tryggja að ákvörðun þessari sé fylgt.**

Landsbankinn skal að lágmarki birta á heimasíðu sinni upplýsingar sem útskýra framkvæmd bankans á ákvörðun þessari.

3.2

Opinber upplýsingagjöf um starfsemi Teymis

Aðgengilegar skulu vera opinberlega, t.d. á heimasíðu eignarhaldsfélagsins, eftirfarandi upplýsingar um starfsemi og rekstur Teymis (á meðan félögin eru undir yfirráðum Landsbankans):

- a) **Skipan stjórnar Teymis ásamt upplýsingum um forstjóra félagsins og eftir atvikum helstu stjórnendur. Þá skal upplýsa um allar breytingar á þessari skipan þegar þær eiga sér stað.**
- b) **Stærð eignarhlutar bankans og breytingar á honum, þegar þær eiga sér stað.**
- c) **Hafi söluferli samkvæmt grein 1.2 ekki verið hafið fyrir 1. júlí 2010 og þar til slíkt söluferli hefur hafist, skal birta opinberlega ársreikning og hálfársuppgjör Teymis á því tímabili. Birtingin skal fara fram eigi síðar en þremur mánuðum eftir að uppgjörstímabili lýkur. Ársreikningur og hálfársuppgjör skal að lágmarki innihalda rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðsstreymisyfirlit og eiginfjáryfirlit fyrir viðkomandi tímabil ásamt útreikningi á hreinum hagnaði á hlut fyrir árið/tímabilið. Skulu birtir reikningar félagsins vera útbúnir í samræmi við ákvæði laga nr. 3/2006 um ársreikninga og framsetning þeirra vera nægileg ítarleg til þess að gefa glögga mynd af rekstrinum. Jafnframt skal gera grein fyrir áritun endurskoðanda sé reikningur félagsins endurskoðaður.**

4.

Eftirlit

4.1

Eftirlit innan bankans og eignarhaldsfélagsins

Stjórn Landsbankans skal fela óháðum aðila eða aðilum eftirlit með því að skilyrðum ákvörðunar þessarar sé fylgt. Með óháðum aðila er hér átt við aðila sem ráðinn er af stjórninni og kemur ekki með neinum hætti að framkvæmd skilyrða ákvörðunar þessarar eða starfsemi bankans eða eignarhaldsfélagsins sem tengist skilyrðum ákvörðunarinnar.

Skal stjórnin tryggja að viðkomandi eftirlitsaðili njóti nægilegra heimilda og sjálfstæðis til þess að geta framkvæmt þetta eftirlit með trúverðugum hætti.

Skal t.d. tryggd að eftirlitsaðilinn geti aflað sér utanaðkomandi sérfræðiaðstoðar ef hann telur þörf á því. Skal stjórnin upplýsa Samkeppniseftirlitið fyrir 15. apríl nk. um hvernig framangreint verður tryggt.

Eftirlit samkvæmt 1. mgr. skal að lágmarki fela í sér eftirfarandi:

- a) Að gengið sé úr skugga um hvort farið hafi verið að ákvörðun þessari af hálfu bankans, Vestía og Teymis. Í því felst mat á því hvort verkferlar bankans séu fullnægjandi og hvort farið hafi verið eftir þeim.
- b) Sérstaklega skal kannað hvort eru eðlileg arðsemissjónarmið séu höfð að leiðarljósi í rekstri Teymis.
- c) Fylgjast skal með því að stjórnarmenn Vestía og Teymis eftir því sem við á uppfylli skilyrði ákvörðunar þessarar.
- d) Fylgjast með því að viðskipti bankans við fyrirtæki á tengdum mörkuðum eða sama markaði og Teymi starfa á séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.
- e) Fylgjast með því að viðskipti Teymis við Landsbankann og félaga í eigu bankans séu í samræmi við ákvæði ákvörðunar þessarar.
- f) Fylgjast skal með því hvort verulegar breytingar verða í rekstri Teymis, s.s. með sölu tiltekinna rekstrareininga, opnun eða lokun þeirra.

Eftirlitsaðili skv. 1. mgr. skal senda Samkeppniseftirlitinu skýrslu um starf sitt fyrir lok apríl og októbermánaða þar til sala á Teymi hefur átt sér stað. Skýrslan skal að lágmarki geyma þær upplýsingar og mat sem kveðið er á um í 3. mgr.

5.

Viðurlög

Brot á þeim fyrirmælum sem fram koma í ákvörðunar þessari varða viðurlögum skv. IX. kafla samkeppnislaga."

Samkeppniseftirlitið

Páll Gunnar Pálsson